Mojžíšův hřích a bronzový had

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
34

Numeri 20–21

Postřehy pro učitelku

Pospolitost neměla vody. Proto se srotili (20,2) Možná zaráží, že Izraelci se tak často dostávají do potíží. Ovšem srovnejme si jejich předchozí situaci: V Egyptě, na který stále vzpomínají, „vděčili“ za vše Egypťanům, svým pánům. Vše, co měli, záleželo na jejich poslušnosti, o vše museli **prosit**. Nyní, když mají nouzi, ani je nenapadne prosit Hospodina. Bůh je vysvobodil, aby nebyli otroky lidí, jakými jsou sami. A pouští je vede proto, aby se naučili poslouchat Jeho, Nejvyššího. Izraelci si však představují dobro, o které by nemuseli prosit a být za ně vděčni, aby byli jen svými pány. To jednak nejde, skutečnost je prostě jiná – Hospodin je Pán pánů. Za druhé, když člověk na sebou nemá Boha nebo alespoň nějakou autoritu, ve skutečnosti není svobodný, ale otročí sám sobě – člověk je opět jeho Pánem, jako v Egyptě. Nejčastěji jeho duše, vyšší část, otročí tělu. Tak svévolní lidé většinou propadají různým závislostem – na majetku, na osobní pověsti, na omamnýc látkách, kterých neužívají střídmě, na druhých lidech, ke kterým mají majetnický vztah. Egypt, otroctví, si s sebou nesou Izraelci i na poušť. Každý z nás, pokud neprosí a neděkuje Hospodinu, je sám sobě faraonem. Bůh nechtěl, aby Izraelci sloužili v Egyptě člověku, který je nižší než Bůh, a to se ani na poušti nezměnilo. Ani zde nemají sloužit člověku – sami sobě. Ani zde vyšší – duše – nemá sloužit nižšímu – tělu.

Kéž bychom byli také zahynuli, když zahynuli naši bratří před Hospodinem! Proč jste zavedli Hospodinovo shromáždění na tuto poušť? (20, 3–4) Lid to zde opět staví tak, že oni jsou Hospodinovi, Mojžíš samozvanec. To už mu jednou naznačila Mirjam s Áronem, v minulé kapitole, kterou jsme vynechali, to říkají členové kmene Levi. Jaké je to ovšem Hospodinovo shromáždění, když Božího proroka neposlouchá?

Na místo, kde nelze sít obilí ani pěstovat fíky nebo vinnou révu či… (20,5) Promlouvá zde tělo, nenažranost Izraelců. Zřejmě nejsou úplně bez jídla, ale chtěli by své oblíbené. Nejde jim o život sám, ale mají „chutě“. Staví si podmínky: Pokudto má být život, musíme mít obilí,

fíky, révu, granátová jablka. Ale kdo je člověk, aby si určoval, co musí mít? Kde je stanoveno, kde je psáno, že na tohle všechno má člověk nějaké právo? Na kom to právo bude vymáhat? Na Bohu? A kdo Boha a lidi rozsoudí, je snad nějaký vyšší soudce? Ne.

I odešli Mojžíš a Áron od shromáždění (20,6) Na kritiku neřekli nic, to ovšem neudělali často ani v předchozích případech. Tentokrát asi už přetekla míra Boží trpelivosti, dále totiž Bůh říká „Protože jste mi neuvěřili, když jste měli před syny Izraele dosvědčit mou svatost, neuvedete toto shromáždění do země, kterou jim dám.“ Mojžíš i Áron byli přece spolu s lidem svědky všech Božích zázraků. Sice sami nereptají, ale když reptá lid, hned to berou vážně a předníšejí věc Hospodinu. To nám ukazuje, že ne každou kritiku musíme hned brát vážně. Zejména když lidé kritizují Boha a víru. Často totiž kritizují i nespravedlivě. Např. v 18. stol. se začalo tvdit, že církev ve středověku učila, že země je placatá. Byl to naprostý výmysl, protože církev přejímala starověké učení Ptolemaia, že země je kulatá. Učil tak i Augustin i všichni učenci středověku. Ostatně, každý si toho všimne na moři nebo na pláni, když vzdálení lidé či lodě náhle mizí za obzorem. Přesto si dodnes i mnoho křesťanů myslí, že církev hlásala takové nesmysly a stydí se za to. Musíme vždy zkoumat, zda je kritika oprávněná, protože kdo kritizuje církev a křesťanství, kritizuje často nepřímo samotného Boha. Mojžíšovi pomalu přestává jít o Hospodina – jde mu o to, aby nebyl kritizován on sám, jak ukážou náasledující verše. Také my musíme vědět, zda neustupujeme kritice církve jen proto, abychom sami neměli hanbu; zda nezapíráme Krista.

Poslyšte, odbojníci! To vám z tohoto skaliska máme vyvést vodu? (20, 10) Boha Mojžíš nehájil, ale najednou má kuráž hájit sám sebe. Kritizujete mě, ale JÁ na to mám. „Což vám MÁME z tohoto skaliska vyvést vodu?“ O Hospodinu nepadne ani slovo, Mojžíš se vytahuje a připisuje úspěch sobě; příčinu neúspěchu (neměli vodu) přitom automaticky připsal Hospodinu a hned za ním s Áronem šli. Ačkoliv je Mojžíš největší z proroků, nejpokornější z lidí, až příliš si je vědom svých zásluh a křivd, které se mu stali, než aby mohl vejít do země svobody. Vědomí vlastních zásluh činí člověka nesvobodným; i když je to člověk dobrý a pokorný, myšlenka na to, co všechno vykonal, mu často nedá pokoj.

Toto praví tvůj bratr Izrael (20, 14) – protože Édomci byli potomky Ezaua, bratra Jákoba-Izraele. Proto Izraelci na Édomce nezaútočí, i když jim zabrání projít – jsou to jejich příbuzní. Izrael je, při vší neposlušnosti, lid vedený Hospodinem: Jákob si šel pro Ráchel, jeho syn Josef sestoupil do Egypta, Mojžíš vyvedl Izrael z Egypta. Édom jen sedí na místě a to mu stačí. Když někdo nemá žádná obdarování, povyšuje se jen proto, že byl někde první, někde dřív. Tak fungovala šikana na vojně, tak funguje v zaměstnání nebo na vesnici, kde je člověk i po dvaceti letech naplavenina. I když Édomu nic nehrozí, říká: Já jsem tu doma a vy sem nepatříte. Zákon naproti tomu přikazuje vlídnost k hostům a cizincům.

Smrt Áronovu (20, 23–29) stačí jen zmínit. Důležité snad je, že kněžská služba není vázána na Áronovu osobu, ale na Boží vyvolení. V duchovní službě není důležitý ten konkrétní člověk, ten konkrétní farář atd., ale služba sama.

Tu se Izrael zavázal Hospodinu slibem: „Jestliže skutečně vydáš do mých rukou tento lid, zničím jejich města jako klatá.“ (21, 2) To znamená, že z nich Izraelci nebudou mít žádnou kořist. Neusadí se v jejich městech, nebudou jíst z jejich polí. Izrael tím poprvé dává najevo, že jeho boj je boj Hospodinův. Nepřítel má být poražen, protože je zlý. A ne naopak: Nedělají z něj zlého jen proto, aby odůvodnili to, že si chtějí zvít jeho věci. Tak to totiž obvykle dělají všichni nájezdníci: Aby omluvili, osparvedlnili své výpady, tvrdí, že jejich nepřátelé jsou zlí. Tak třeba Arjové, když přišli do Indie, prohlásili původní obyvatele za draky. Ti, kteří hubili Indiány kvůli zlatu, hájili se tím, že Indiáni jsou lidžrouti, že to nejsou lidé, ale divoká zvířata a podobně. Izraelci ze svého boje nebudou nic mít, boují za správnou věc, proti zlu, ne pro kořist. Každý boj je dobré posuzovat podle toho, zda z něj něco útočník má.

Zhřešili jsme, když jsme mluvili proti Hospodinu a proti tobě. Modli se k Hospodinu, aby nás těch hadů zbavil. (21, 7) Zdá se, že náhlý děs přivádí lidi k sebepoznání a víře v Boha spíše než mírnější trápení, ale vleklé. Nejdříve si stěžují, protože se jim „protiví nuzná strava“. Takže mají co jíst, ještě se jim bezprostředně nic neděje. Do chvíle, než přijde přímé ohrožení, připadají si lidé nesmrtelní, jejich vlastní život je něco samozřejmého a to jediné na světě. V nbezečí okamžitého zániku života, okamžité smrti (hadi) si najednou uvědomují, že svět tu bude i bez nich, že jejich život není samozřejmost a že jim ho někdo dal. Skoro každý je v takové chvíli schopen vidět nedokonalost svého života, podívat se na sebe jakoby z vnějšku. Lístost nad vlastním životem by ale nebyla k ničemu, kdyby nebyla spojena s vírou, že Bůh může pomoci.

Udělej si hada Ohnivce a připevni ho na žerď. Když se na něj kterýkoli uštknutý podívá, zůstane naživu. (21, 8) Zrovna hada, protože kdyby hadi zmizeli jen tak, lidé to připíšou přírodním příčinám nebo náhodě a nebudou Bohu vděčný. Kdyby byl použit jiný prostředek, lidé to připíšou účinku toho prostředku místo Boha. Ale když, zcela protismyslně, má pomáhat had, který to celé způsobil, je jasné, že je za vším Boží zázrak. Zároveň Bůh zkouší víru Izraelců. Pokud, po tom, co se tak Bojí hadů, poslechnout tak protismyslný, absurdní příkaz na hada se dívat, pak skutečně věří Bohu. Ježíš říká: „Jako Mojžíš vyvýšil hada na poušti, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby každý, kdo v něho věří, měl život věčný.“ (J 3, 14) Ten had je předobrazem Krista. Kdyby Kristus na zemi vyhrával v bitvách, kdyby byl korunován na krále v Jeruzalémě atd., lidé to připíšou zákonům taktiky a politiky. Když umírá, vyvýšen na kříži, ukazuje se, že jeho síla je v lásce, která dovede zemřít za své přátele. A zkouší se víra každého, jestli i v Ukřižovaného Boha dokáže uvěřit, zda věří v Boha jen proto, že z toho může mít výhody, nebo proto, že Boha skutečně miluje. A tak se vlastně vracíme na

začátek, kde Izraelci jsou ochotni uznat Boha jen tehdy, když se jim daří, když mají výhody. Bůh je celou dobu učí, aby Boha milovali pro něj samého, protože chtějí to samé, co Bůh, protože jsou s ním jedné mysli.

Izrael zabral všechna tato města. Tak se Izrael usadil ve všech emorejských městech i v Chešbónu a ve všech jeho vesnicích. (21, 25) Hospodin je ulehčuje trest Izraelců. Izrael nemusí těch 40 let jen bloudit po poušti, může se přeci jen částečně usadit, i když ještě není „doma“, v zaslíbené zemi. I my putujeme tímto světem jako pouští k Božímu království; přeci jen tu však máme přechodný domov, něco napůl svého.

Návrh výkladu

1. Umírá Mirjam.
2. Izraelci se mají v nouzi modlit. V Egyptě museli o všechno prosit své pány, Hospodina prosit nechtějí. Chtějí poslouchat jen sebe, ale kdo poslouchá jen sebe, je otrok vlastního těla. Děti vědí, že když jsou delší čas sami, bez rodičů, začnou se nudit a jsou vlastně jako ve vězení.
3. Mojžíš se Boha nezastal. Místo aby Mojžíš Izraelcům konečně řekl, že jsou nespravedliví, že pro ně Bůh vykonal tolik zázraků, hned Běží za Hospodinem, aby nebyli Izraelci naštvaní na něj. Bůh se přitom Mojžíše vždycky zastal, třeba když Mirjam říkala, že se vytahuje.
4. Když ale Bůh Mojžíšovi řekne, co má dělat, Mojžíš se vytahuje, jako by vodu ze skály vyvedl sám. Takže co se nedáří, za to může Bůh, když se daří, je to Mojžíšova zásluha.
5. Za to Mojžíš s Áronem nevejsou do zaslíbené země.
6. Umírá Áron, ale na jeho místo nastupuje jiný kněz, jeho syn. Bůh vždycky svým lidem pošle nějakého pastýře, s jendím člověkem církev nikdy neskončí, pokud je to církev.
7. Édom nechce pustit Izraelce. Kdo nic neumí, za nic nestojí, chlubí se aspň tím, že byl někde první a ostatní vyhání a nechce pustit.
8. Izraelci nebojují, aby z toho něco měli. Bojují, aby potrestali zlého. Správný je ten boj, ze kterého sami nemáme žádný prospěch, který je jen správný.
9. Hadi – když je člověku jen trochu špatně, nadává na Boha. Ale když je mu hodně zle, volá ho o pomoc, protože poznává, žemu nikdo jiný nepomůže.
10. Had proto, aby si Izraelci nemysleli, že hadi zmizeli sami od sebe, nebo že jim pomohla nějaká normální věc. Bůh zkouší jejich víru, jestli uvěří i tomu, co se zdá nesmyslné – od hadího uštknutí pomáhá had. Tak Bůh chtěl, abychom uvěřili v Uřižovaného Krista, bezmocného, který má ve skutečnosti všechnu moc a dává nám věčý život.
11. Izraelci nakonec přeci jen dostávají nějaké místo k bydlení a není to tedy v poušti tak drsné.

Kam dále

NŠ Louny

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

NŠ Louny

Biblický odkaz (kat)

Numeri 20–21